

Csak néhány szót ejtünk az utóbbi években egyre növekvő *házi (családi) könyvtárakról*. A statisztikai évkönyvek bizonyossága szerint országszerte elsősorban az értelmiség vásárol könyveket, de gyakran találkozunk munkás-, sőt parasztemberek magánkönyvtárával is. Debrecen két nagy könyvkereskedésében 1960-ban 93 878 könyvet adtak el, 4 140 133 Ft 85 fillér értékben, ami nemcsak a város kulturális érdeklődésének mértékére, hanem életszínvonalának megnövekedésére is jól rávilágít.

Ha a *könyvtárhatszám* mérőszámait vizsgáljuk, az alábbi eredményeket kapjuk: az *össztlakosság* 39%-a olvasó. Az értelmiség ellátásával kapcsolatban azonban már rámutattunk arra, hogy vannak olvasók, akik egyszerre több könyvtárnak is tagjai. Vagyis az *össztlakosság* könyvtári olvasóinak mintegy 10%-a több könyvtárnak tagja, ez a tény már ront ezen az arányon, s a 30% alá süllyeszti a beiratkozott olvasók számát. Ez még így is jó eredménynek mondható.

A könyvek forgási sebessége 0,3. Itt a statisztika nem a valóságos helyzetet tükrözi. Említettük már, hogy a tudományos könyvtárak nem teljes anyagukkal szolgálgják a nyilvánosságot, állományuk tekintélyes részét nem forgalmazzák, illetve vele csak a kutatást és a megőrzést szolgálgják. (Ugyanis az Egyetemi Könyvtár az ország második nemzeti könyvtára.) A megyei könyvtár 1960-as jelentése alapján a könyvtár állományának forgási sebessége 4,2. Ha az egész közművelődési hálózatot vesszük alapul, 2,6-ot kapunk.

Egy olvasó évente átlag 24,8 kötetet olvasott. A közművelődési könyvtárakban ez a szám valamivel magasabb.

Az elmondottakból világosan kitűnik, mit változott Debrecen könyvtárkultúrája az elmúlt tizenöt év alatt. Nem túlzunk, ha azt állítjuk, hogy a debreceni szellem megváltozásának egyik lényeges oka a könyvtárügy fejlettsége is. Debrecennek, mint tiszántúli kulturális és egyben könyvtári centrumnak jelentősége máris nagy, a jövőben pedig még differenciáltabbá válnak a szolgáltatásai, az igények és követelmények arányában.

Sz. Szabó László

KÉRDEZZ — FELELEK

SZ. G. BUDAPESTI OLVASÓNK KÉRDEZI:

Egyik egyetemünkön egy könyvtári dolgozót az egyetem olyan hivatalába helyeztek át, amelynek semmiféle kapcsolata nincs a könyvtári munkával. Az erről folyt beszélgetés során az az állítás hangzott el, hogy az egyik művelődésügyi miniszteri rendelet szerint könyvtárost csak könyvtárban lehet alkalmazni. Minthogy ilyen rendeletről a legtöbben nem tudnak és azt kétségbe is vonják — így e sorok írója is —, kérem a t. Szerkesztőséget, szíveskedjenek tájékoztatni, hogy helytálló-e a fenti kijelentés ilyen rendelet létezéséről?

A SZERKESZTŐSÉG VÁLASZOLJA:

Olyan jogszabály, amely ezt kifejezetten kimondaná — nincsen. A jogi magyarázathoz ilyen esetben, a hasonló jellegű rendelkezések (analógia) és az általános jogi helyzet nyújtanak segítséget. A felsőoktatási intézmények szervezeti és működési típus szabályzata [15/1956. (O. K. 4.) O. M. számú] és az egyetemi és főiskolai könyvtárak szervezeti szabályzatáról szóló utasítás [16/1956. (O. K. 4.) O. M. szám] általában azt mondja ki, hogy a könyvtár munkáját a vezető irányítja és a működése felett az egyetem vezetője felügyeletet gyakorol. Ez az egyetem vezetőjének áthelyezési jogát tehát nem tiltja meg kifejezetten, de kétségtelen, hogy a „felügyelet” nem értelmezhető ilyen tágan, amikor a könyvtári munkáért általában az azt irányító könyvtárvezető felelős. Az ELTE könyvtári hálózatának szervezeti és működési szabályzata (6—7. §§) kimondja, hogy „meg kell hallgatni az Egyetemi Könyvtár igazgatójának véleményét a főfoglalkozású könyvtárosok áthelyezésével... kapcsolatban”, valamint, hogy „a főfoglalkozású könyvtárosok elsőrendű feladata a könyvtári munka ellátása, őket a szervezeti egység adminisztrációs és egyéb munkáira csak kivételesen lehet igénybe venni.” Ez meghatározza a kérdés lényegében elfoglalható helyes álláspontot, amelyet egyébként a szocialista munkaerkölcs és az állami munkafegyelem is megkíván s amely szerint mindenkit ott kell foglalkoztatni, ahol ilyen munkakört szerveztek. A más munkán alkalmazás a pénzügyi fegyelmet sérti.